

MEREDEK TEREPEN

A lejtős telekadottságokban sokan csak nyugöt, gondot látnak, pedig átgondolt tervezéssel, kertépítéssel, és persze sok munkával előnyt kovácsolhatunk az adottságokból, és gyönyörű kerteket hozhatunk létre.

A kert használatához általában szükség van közel vízszintes felületekre, hiszen tollasozni, asztalhoz ülni, vendégszolgálni lejtőn nem lehetséges. Az egyre szélsőségesebbé váló éghajlat miatt is érdemes kisebb-nagyobb teraszokat létrehozni, mivel a területre hulló csapadék a közel vízszintes területen jobban elszívóroghat. Az esővíz helyben hasznosul, kevesebbet kell locsolnunk és a csatornahálózatokat, vízfolyásokat is kevésbé veszélyezteti a kiáradás. Persze akadnak olyan tevékenységek is, amelyekhez jól jöhet a domboldal. Ilyenek például gyerekeknek a csúszdázás, szánkózás, vagy a lejtő nézőtérként való hasznosítása is. Használják ki a terep adta lehetőséget!

Mikor álljunk neki a terep átgondolásának?

Ideális esetben – új épület esetén – már a ház tervezésével párhuzamosan érdemes a kert koncepcionális tervezését is átgondolni a főbb terepszintek meghatározásával. Így szükség esetén még változtatni lehet a majdani épület padlószintjein, fontolóra lehet venni az épületen belüli lépcsőzés eshetőségét, s ezzel elejét lehet venni a későbbi, kényszerű megoldásoknak, amelyek az esztétikum, használat és a költségek rovására mennek.

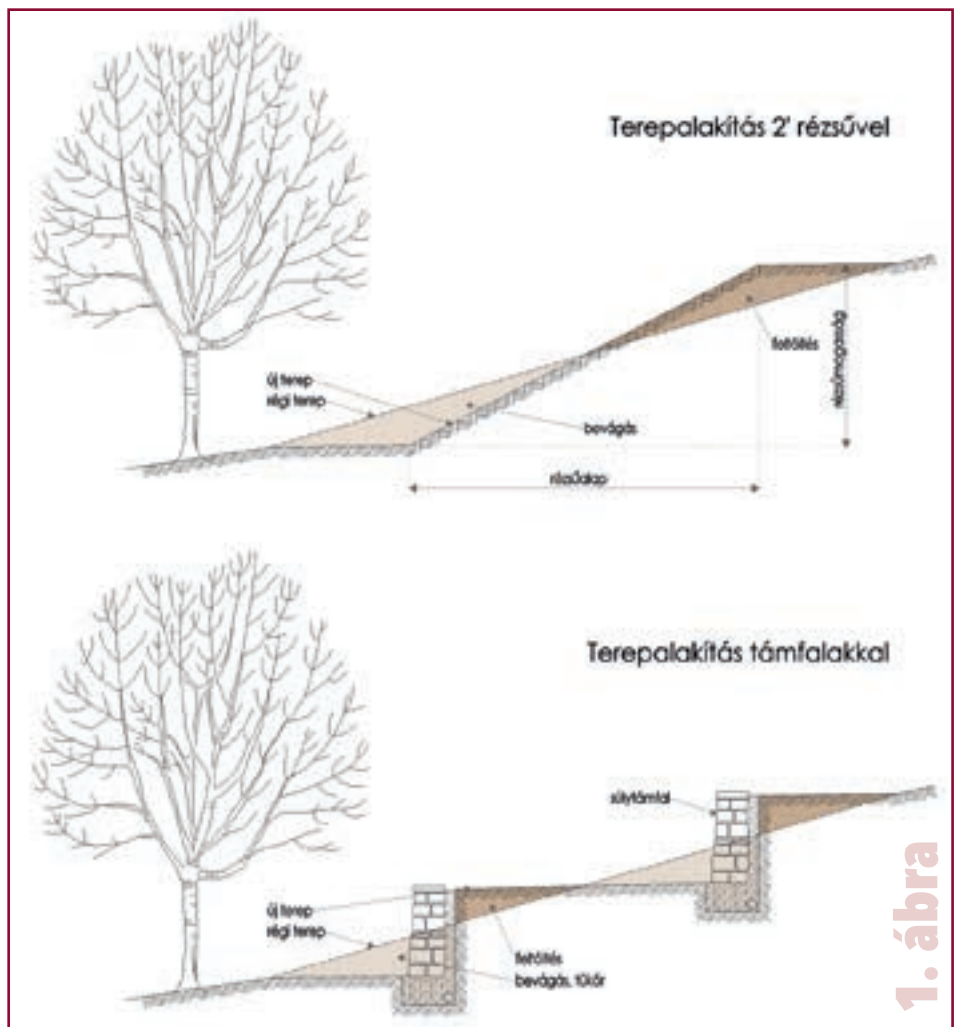
A szintkülönbségeket két módon hidalhatjuk át: rézsúkkal és támfalakkal. A **rézsúk** gyakorlatilag az eredeti terepnél meredekebb, mesterségesen kialakított lejtők (bevágás vagy feltöltés oldalait határoló ferde felületek), míg a **támfalak** a merdek részben nem állékony föld megtámasztására épített falak. A támfal fölötti föld nyomását a szerkezet saját (súlytámfal) vagy a föld egy részének erre nehezedő tömegével (szógtámfal) ellensúlyozza (1. ábra).

A tervezés fő szempontjai

A minden szempontból kielégítő tereprendezés igen összetett feladat. Vegyük sorra először a szárazabb, gazdasági, műszaki követelményeket, s a következő cikkben feltelesszük a pontot az i-re a növénytelepítés, esztétikum szempontjainak taglalásával.

GAZDASÁGOSSÁG

Mivel a földmunkák, támfalak, rézsúk építése elég költséges, fontos, hogy mennyiségüket a lehető legkisebb, szükséges mértékűre szorítsuk. A tereprendezeit lehetőleg földtömeg-egyensúlyban (a feltöltések és bevágások kiegyenlítik egymást) valósítsuk meg, hiszen így sok költségtől megkíméljük magunkat, és a környezetet sem terheljük a fölösleges szállítással. Ha mód van

KERTET ÉPÍTÜNK

rá, minden új felszín felerészt feltöltésből, felerészt bevágásból álljon.

A földmunkák mértéke annál kisebb, minél jobban igazodunk az eredeti terephez, vagyis minél keskenyebb teraszokat alakítunk ki. A használhatóság és az esztétikum érdekében azonban óvakodjunk a túlzott felaprózástól (2. ábra).

HUMUSZKÉRDÉS

Mivel a talaj felső rétegében a legaktívabb a talajélet (ami egyebek között a növények számára nélkülözhetetlen tápanyagok feltáródásához szükséges), ez a réteg alkalmas leginkább a sikeres növénytelepítésre. Az élettelen, steril földbe ültetett növényzet évekig csak vegetál. A földmunkák kezdetén ezért a földmozgatással érintett területekről a talaj felső letermelt rétegét (10-30 cm) kb. 3 méter széles, 1,2 méter magas prizmákba tegyük félre, és a durva tereprendezés befejeztével terítsük el újra a felszínen. Vigyázunk a termőtalajunkra, nagy érték!

Az eddig leírtakból az is következik, hogy nem mindegy a tájolás sem: a kialakítandó teraszok méretét lehetőleg a szintvonalak mentén növeljük, mert a megmozgatásra kerülő földtömeg jelentősen növekszik, ha hegy-völgy irányban növeljük az alaprajzi méretet (3. ábra).

FELSZÍNEK

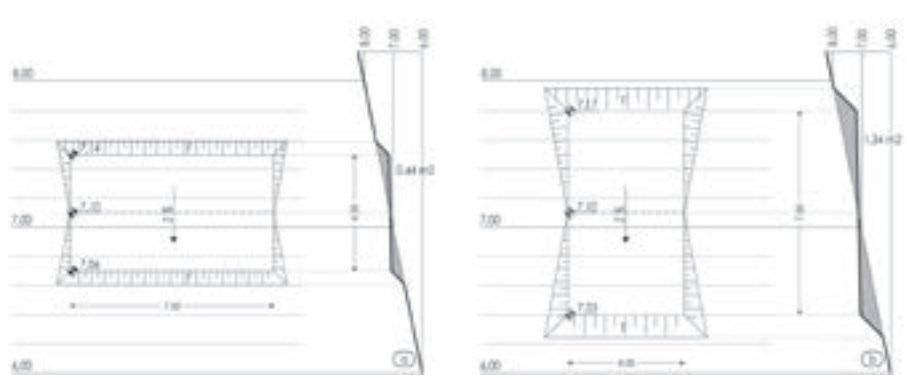
A kialakítandó felszínnek igazodnia kell a szomszédos területekhez, és nem vezethetjük rá az eredetnél nagyobb mértékben a csapadékvizet a szomszéd telkekre.

Az épületek mellett a padlószintet, pinceablakokat, a lábazat szigetelését, illetve az épület alapozását figyelembe kell vennünk a csatlakozó felületek magasságának megállapításakor.

A FÁK VÉDELME

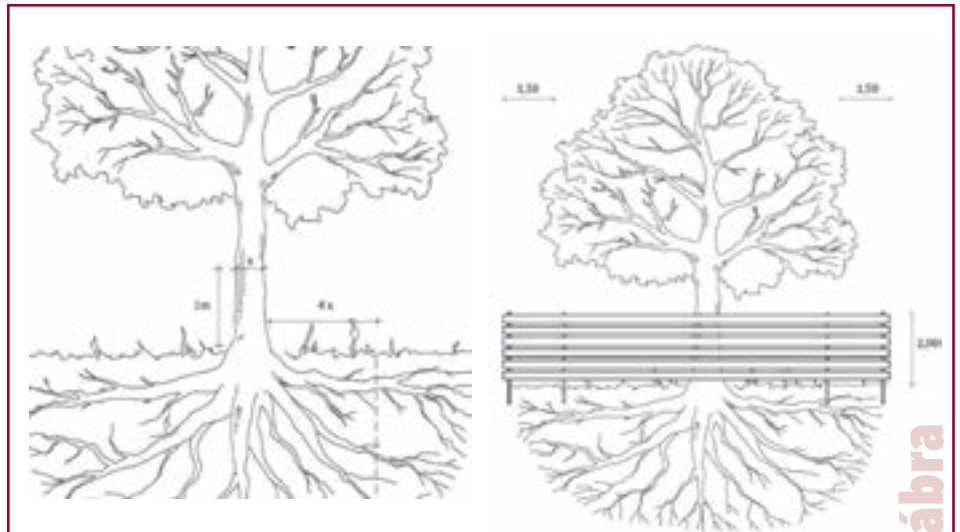
A meglévő, megtartandó fák, fenyők esetében azok statikai zónáján belül tilos gépi földmunkát végezni. A terep kismértékű emelése (5-10 cm) még megengedhető, de nagyobb feltöltés a gyökerek fulladásához vezethet. A legjobb az, ha a fa csurgójától számított 1,5 méteres körön kívül végzünk csak földmunkákat, és a fa lombja alatti területre munkagépet nem engedünk be (4. ábra).

Az épület- és terepmodellen a lépcsősortól jobbra látható meglévő fa a tervezéskor fontos igazodási pontot jelentett. Kiemelt

Téglalap alakú terasz kiképzése lejtőn. Az (a) ábrán, ahol a 4×7 méteres terasz hossz tengelye párhuzamos a szintvonalakkal, 45 cm magas részsűk jönnek létre és kb. 3,21 köbméter földet kell a bevágásból a töltésbe áthordani. A (b) ábrán, ahol a kedvezőtlen elhelyezés látható, a csatlakozó részsűk magassága már 78 cm, és 6,07 köbméter földet kell megmozgatni, vagyis csaknem kétszer annyit, mint az észszerű elhelyezésnél

3. ábra

A fák statikai védőzónájának, favédelmi zónájának mérete (Hamar Olga rajzai a Lukács Zoltán: Útmutató a fák védelméről építési területen című kiadványból)

4. ábra

5. ábra

6. ábra

A Székesfehérvárra tervezett lépcsősor (8. ábra) jól mutatja a konkáv térformálás előnyeit: a fölfelé haladás útvonala áttekinthető, nagyvonalú, nincsenek zavaró átmetsződések.

A 9. ábrán szép, autentikus példa látható, a Somló szőlőteraszai

FONTOS!

A tereprendezéssel néhány jogszabály is foglalkozik, amelyekkel érdemes tisztában lenni, mielőtt nekiveselkednénk a munkának:

- 253/1997. (XII. 20.) Kormányrendelet az országos településrendezési és építési követelményekről 45§,
- 1. melléklet a 312/2012. (XI. 8.) Kormányrendelethez: Építési engedély nélkül véggezhető építési tevékenységek, 19-21. pont.

Mellettük a helyi építési szabályzatot szükséges áttanulmányozni, ugyanis az további szigorításokkal, tiltásokkal élhet.

ágyat terveztem, így a fácska a pincszint-hez igazodó teraszt még sok-sok éven át fogja díszíteni, hűsíteni. Jól mutatja a kép azt is, hogy a széles, két lépcsőkarra bontott lépcsősor milyen nagyvonalúvá teszi az udvar kialakítását (5-6. ábra).

LÉPCSŐK ÉS TERASZOK

Az új teraszok felszíne ne legyen teljesen vízszintes, mindig tartsunk meg az eredeti lejtésirányból egy keveset. Ezzel egyrészt kissé csökkentjük a megmozgatandó föld mennyiségét, másrészt elkerüljük azt az optikai csalódást, hogy a lejtőbe vágott vízszintes felületet a hegy felé billenőnek érzékeljük a helyszínen. Az enyhén lejtős teraszok további előnye, hogy valamelyest kisebb lesz a szükséges rézsúk, támfalak magassága, és fölfelé haladva az enyhén döntött sík miatt jobban rálátunk a következő szintre. Gyepes területeknél a 2-4% közötti lejtést még vízszintesnek érzékeljük, és a lehullott csapadék nagy része is helyben hasznosul.

ÁLLÉKONYSÁG

A talajok mozgással szembeni belső ellenállása a talajok nyírószilárdsága. Ha a föld teljesen átázik, vagy túl nagy terhelés hat rá, akkor talajtörés következik be, egyszerűbben fogalmazva megcsúszik a rézsúk, a támfal, s ez óriási károkat okozhat. Komolyabb földmunkák előtt ezért mindenképpen érdemes tájépítész és statikus, geotechnikus mérnök segítségét igénybe venni.

TÉRALAKÍTÁS

Tereprendezés során nemcsak a kerti tér alapsíkját alakíthatjuk, de rézsúkkal, támfalakkal akár oldalfalakat is képezhetünk. A kert kiépítése során általában a homorú térformák alkalmazása az előnyösebb, s ez a tereprendezésre még inkább igaz talán, mint a növényzetre. Ez a megállapítás a terek keresztmetszetére is igaz, de hosszirányban még inkább fontos (7. ábra).

Ugyanaz a teraszolt lejtő kialakítható úgy is, hogy elsősorban az áthaladást szolgálja, illetve úgy is, hogy bizonyos részeit huzamosabb tartózkodásra szánjuk. Előbbi esetben közel egyenlő méretű, ezáltal mellérendelt szerepű teraszokat érdemes kialakítani, míg a másik esetben keskenyebb és szélesebb teraszok váltják egymást, amelyek között alá-fölréndelt szerep jön létre, s a szélesebb terasz nagyobb hangsúlyt kap (8-9. ábra).

A cikk megírásában Ormos Imre „A kerttervezés története és gyakorlata” című könyve volt segítségemre.

(Folytatjuk.)

Ghyczy Zsuzsa